సరి, మీరేమంటారు?

అరిగే రామారావు

శ్రీదేవి బస్సులోంచి చెయ్యి బయటికి జాపి సూరిబాబు అందించినవక్కపొడి పొట్లం అందుకుంది.

సూరిబాబు పొట్లం అందిస్తూ ఆమె చేతిని మృదువుగా నొక్కాడు.

ఆమె వంక దిగులుగా చూస్తూ, "ఇప్పుడు నీవు హైద్రాబాద్ వెళ్ళక పోతేనేం దేవీ!" అన్నాడు బరువుగా.

అతని వంక ముసిముసిగా చూస్తూ, "వెళ్ళకపోతే ఎట్లా దేవరా?" అంది తేలిగ్గా నవ్వేస్తూ.

మళ్ళీ కిసకిస నవ్వింది; నవ్వుతూ సీట్లోంచి ముందుకువంగి ముందున్న జడను వెనక్కేసుకుని మళ్ళీ వెకక్కి వాలుతూ బుక్‌స్టాల్‌కేసి చూసింది.

ఆశ్చర్యంగా, "అరే అప్పుడే 'స్టార్ డస్ట్' కొత్తది వచ్చేసిందే!" అని "తీసి కోండి!" అంది గోముగా.

సూరిబాబుకు ఆడంబరానికి అనవసరపు ఖర్చులు పెట్టటమంటే గిట్టదు. అందుకే, "మూడురూపాయలు తగలేసి కొంటం దేనికి? ఎటూ మా ఆఫీసు 'బుక్ సర్కిల్‌కి' వస్తుందిగా, అప్పుడు చదువు దువుగాన్లే!" అన్నాడు.

చదివినా చదవకపోయినా ప్రయాణాలు చేస్తూన్నప్పుడు చేతిలో మేగ

జైన్లు - అందులో ముఖ్యంగా ఇంగ్లీషువి- పట్టుకొనటం 'రూలా' ఫ్యాషనూ, అని అతనికి తెలియదు. కాని, అతని సతీ మణికి తెలుసు. అతనికి తెలియకపోవ టాన్ని 'పిశనారి' తనంగా కట్టి "ముష్టి మూడురూపాయలకు మీ ముల్లెం పోదు లేండి!" అంది.

భార్య మూతి విరుపుకు ఏమను కున్నాడో ఏమో మారు మాట్లాడకుండా వెళ్ళి పుస్తకం కొనుక్కొచ్చాడు.

పుస్తకం అందిస్తూ, "ఇంటర్వ్యూ కెళ్ళుతున్నదానివి జనరల్ నాలెడ్జి పుస్తకాలు చదవాలిగాని, ఈ మేగ్ జైన్లా చదివేది!" అని అన్నాడు

"ఎంత పిచ్చివారండీ! ఉద్యోగాలు యిచ్చేది మన జనరల్ నాలెడ్జిని చూశా?" అంది.

సూరిబాబుకూడా నవ్వేడు. నవ్వ టానికి నవ్వేడు గాని, మళ్ళీ వెంటనే బోలెడు దిగులు అతన్ని కమ్ముకుంది.

"ఆఫీసులో వెధవది ఈ ఇన్స్పెక్షన్ తగలడకపోతేనేనూనీ వెంట వచ్చేవాడ్నే! పాపం, నీవు అక్కడ ఎంత యిబ్బంది పడతావో ఏంటో?" అన్నాడు దిగులుగా.

శ్రీదేవి గర్వంగా నవ్వేసి, "తెలియని వాళ్లకిబ్బందిగాని, నా కేంటి? నేను బియ్యేని—" అంది.

"అప్పుడే కాదు.ఇంకా రెండు పార్టులు మిగిలిపోయాయి - మర్చిపోయావా?" అన్నాడు.

ఆ మాటకి శ్రీదేవికి కోపం వచ్చింది. కొనదేలిన ఆమె ముక్కుమీదికి వంటి కాలిమీద వచ్చిన కోపంకు కూడ అందం వచ్చేసింది. ఆమె మూలంగా ఆ సూపర్ డీలక్సు బస్సుకు కూడా బోలెడు అందం వచ్చేసింది. బస్సులోకి కాలుపెట్టిన ప్రతి వారూ ఆమె మీదనుంచి కళ్లతిప్పుకోలేక పోతున్నారు. అందుకు కారణం ఖరీదైన కాశ్మీరు సిల్కుచీరలో, మెళ్లో ముత్యాల గొలుసుతో, చెవులకు ముత్యాల దుద్దు లతో ఒక చేతికి ఖరీదైన రిస్టువాచీతో, మరోచేతికి మూడుజతల బంగారు గాజు లతో ఆమె ధగధగలాడిపోవటమే కాదు; పోతపోసిన దేవతావిగ్రహంలాగా ముందు వరుస సీట్లో కాలుమీద కాలేసు కుని యువరాజ్ఞి ఠీవితో కూర్చున్న ఆమె అందం కూడా కారణమే!

ఇంతలో సూపర్ యూనిఫారంలో సూపర్మేన్ పోజులో (బీడి త్రాగుతూ) బస్సెక్కిన డ్రైవరు మరో అయిదు నిమిషాల్లో గణగణా గంటకొట్టి బస్సును స్టార్టుచేసి, 'రైట్కు కోసి' అవుట్ గేట్లోంచి దూసుకు పోయాడు.

సూపర్ డీలక్సు చుట్టూ తిరిగి వచ్చే సరికి సూరిబాబు ఫైర్స్టేషన్ దగ్గర సైకిలుపట్టుకుని నిలబడి మళ్లీ ఇంకోసారి చెయ్యూపి శ్రీదేవికి 'టా టా' చెప్పాడు.

కనకదుర్గ గుడి దీపాల్ని చూచి కళ్ళుమూసుకుని మనస్సులోనే మ్రొక్కు కుంది. తనకి ఉద్యోగం వస్తే ఆమెకు

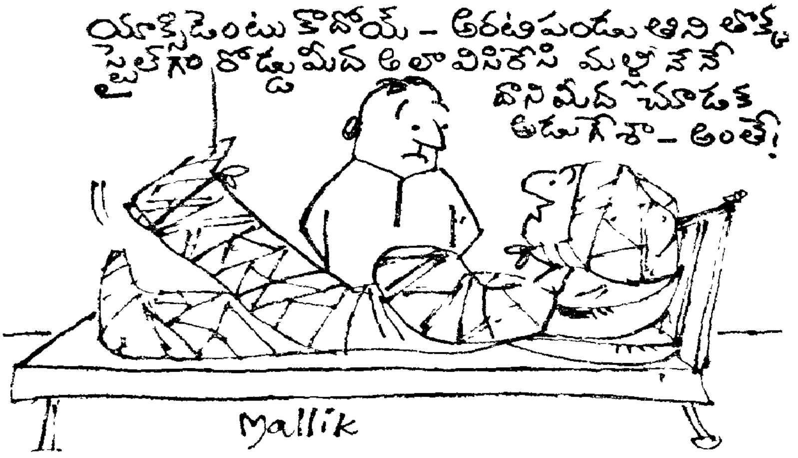

కుంకుమపూజ చేయిస్తానంది; వంద కొబ్బరికాయలు కొట్టుతానంది; లక్షపత్రి పూజ చేయిస్తానంది.

తనకు రాబోయే ఈ ఉద్యోగానికి జీతం నెలకు మూడొందలఏభై పైనే వస్తుందంట. తను ఉద్యోగం చెయ్యటం సూరిబాబుకి సుతరామూ యిష్టంలేదు. నీవు ఉద్యోగం చేయవల్సిన ఖర్మ మన కేంటి? మనకేం తక్కువయిందనీ; నాకు వచ్చేజీతం మనకుసరిపోదా. మనకువోగం పెడు పిల్లా పీచూ వున్నారనా, వాళ్ళను పోషించలేమనా తాపత్రయం–అని అం టాడు. నిజమే ఏమీ తక్కువ కాలేదు, ఆయనకు జీతం నెలకు ఆరొందలు పైనే వస్తుంది. ఎంత జల్సాగా ఖర్చుచేసినా ఇంకా వందా రెండొందలు మిగులుతాయి కూడా. ఇక పిల్లా పీచూ మాటకొస్తే ప్రస్తుతానికి ఎవరూలేరు. (పెళ్ళయి ఇంకా రెండేళ్ళు కాలేదు. కాబట్టి తనకూ కంగారుగా లేదు!)

అలాగని అదనంగా నెలకు మూడు నాల్గొందలు వస్తూంటే చేదా? మనకేం తక్కువ అని బంగారంలాంటి ఉద్యోగం కాళ్ళదగ్గరకు వస్తుంటే వద్దంటామా? నెల నెలా వచ్చే ఈ డబ్బులతో ఎన్నో కొనుక్కోవచ్చు. ఇంకా ఎంతో జల్సాగా, దర్జాగా, ఆడబంరంగా బ్రతకవచ్చు. డబ్బు చేదా?

ఇలా ఆలోచిస్తూంటే శ్రీదేవికి సైకిలు పట్టుకుని రైల్‌స్టేషన్ ముందు నిలబడ్డ భర్తా అతని చేతిలోని సైకిలూ గుర్తుకు వచ్చాయి. ఆ సైకిలుకు (అవ్వటానికి కొత్తదే! ఈ మధ్యే అయిదొందలు పెట్టి కొత్తది కొన్నాడు) బదులు ఏ స్కూటరో పట్టుకుని వుంటే ఎంత బాగుంటుంది! ఎంత దాబుగా వుంటుంది!

తనకి ఉద్యోగం రాగానే వాయిదాల పద్ధతిమీద ఒక స్కూటర్ కొనేయాలని అప్పటికప్పుడు నిశ్చయించుకుంది. ప్రతినెలా తనకొచ్చే జీతం డబ్బులు కట్టేస్తే ఒక్క ఆర్నెల్లల్లో అప్పు తీరి

పోతుంది. రోజూ స్కూటర్ మీద యిద్దరమూ ఆఫీసుకెళ్ళవచ్చు. షాపింగ్‌కూ, సినిమాలకూ, గుళ్ళకు గోపురాలకూ, విందులకు వినోదాలకూ 'ఊఁయ్' మంటూ వెళ్ళవచ్చు.

తన జీతం డబ్బులతో ఇంకా ఏఁవేమి కొనాలా అని ఆలోచించింది, గాడ్రేజ్ బీరువా, సీలింగ్‌ఫాన్, ఖరీదైన రేడియో సెట్టు, రోజ్ వుడ్ టాయిలెట్ టేబిల్, స్ప్రింగ్ మంచాలు, డన్‌లప్ పరుపులూ. బాయిలర్, గ్యాస్‌పొయ్యి, స్టీలు సామాన్లూ — ఇవన్నీ ఉన్నవే; వీటిలో కొన్నింటిని తన పుట్టింటివాళ్లు యిచ్చారు. మరికొన్ని భర్త జీతంలోంచి కొన్నవి. సొంత ఇల్లూవాకిలీ వుంది; అతని తాత తండ్రులు సంపాదించి యిచ్చింది. కట్నం క్రింద తనవాళ్ళిచ్చిన ఆరెకరాల మాగాణి కూడ వుంది

ఇంతలో, "నీవూ హైదరాబాదుకేనా పాపా?" అని ప్రక్కన కూర్చున్న ముసలమ్మ మెల్లగా తనని మాటల్లోకి దింపింది.

తనకు చిరాకనిపించింది. తనేదో సీరియస్‌గా ఆలోచించుకుంటూంటే తనని అనవసరంగా డిస్టర్బ్ చేస్తూన్న ఆ ముసలమ్మమీద కోపంకూడా వచ్చేసింది. పైకి ఆమె అడిగినవాటికి పొడిపొడిగా సమాధానాలు చెప్పింది.

"దొంగలు బస్సుల్నాపి దోచుకుంటున్నారంటగా పాపా!" అంది ఆ ముసలమ్మ మెళ్ళో బంగారుకంటెను భయం భయంగా చేత్తో తడుముకుంటూ.

"ఏమో, నాకు తెలియదు—" అని సీట్లోకి జారగిలపడి కూర్చుంది. ఆ ముసలమ్మతో మాట్లాడడం యిష్టంలేక కళ్ళు మూసుకుని నిద్రపోతున్నట్లు నటించింది. నిజంగానే మరి కాసేపటికి కలతనిద్రలోకి జారిపోయింది. ముసలమ్మ గురకనిద్రలోకి దిగింది.

కలత నిద్రలోనే శ్రీదేవికి ఆల్విన్ కంపెనీవారి అందమైన చిన్న ఫ్రిజ్ కనిపించింది. అలాంటి ఫ్రిజ్‌ను ఈ మధ్యనే తన బంధువులింట్లో చూసింది. అందులోంచి కూల్‌డ్రింకు తీసి తనకిచ్చారు. కూల్‌డ్రింక్ త్రాగుతూ అలాంటిది తనకు కూడా వుంటే ఎంత బాగుంటుందని మనస్సులో అనుకుంది.

...బస్సు కుదుపుల్లో కలతనిద్ర కాస్తా చెరిగిపోయింది. కాని ఆ ఫ్రిజ్ బొమ్మమాత్రం మనస్సులోంచి చెరిగిపోలేదు తనకు ఉద్యోగం వచ్చిన తర్వాత అలాంటి ఫ్రిజ్ కొనుక్కోవాలనుకుంది. దాన్తోపాటు రేడియోగ్రాం, బట్టలు వుతికే మిషన్, పిండి రుబ్బే మిషన్, రవ్వలసెట్—ఇలా ఎన్నో ఐటమ్స్ తన బంధువుల ఇళ్లళ్లోనో, ఫ్రెండ్సు ఇళ్లళ్లోనో చూచినవన్నీ ఆ క్షణంలో తన కళ్ళముందు కనిపించాయి. మనస్సులోనే ఒక పెద్దలిస్టు తయారయింది. ఆ లిస్టును ఒక్కసారి క్రిందనుంచి పైకి చూచి,

—ఇంకా

అమ్మో! ఇన్ని వస్తువులు తనకు లేవా అనుకుంది. ఇప్పటివరకు తనకన్నీ వున్నాయే అనుకుంది. తనకు లేనివి ఇంకా ఎన్నో వున్నాయని ఇప్పుడే తెలుసుకుంది.-తనెంతో తక్కువస్థితిలో వున్నాననుకుంది. తను ఎంతో హీనస్థితిలో వున్నట్లు చిత్రించుకుంది. తను అనుభవిస్తున్న దారిద్ర్యాన్ని రకరకాలుగా ఊహించుకుని కుమిలిపోయింది. తనంత దురదృష్టవంతురాలు తను తప్ప ఇంకెవరూ వుండబోరనుకుంది. తనమీద తనకు చిరాకేసింది. తన భర్తమీద చిరాకేసింది. ప్రభుత్వంమీద చిరాకేసింది. అసలు తను ఉద్యోగం ఎప్పుడో చెయ్యవల్సింది. తనకి అవకాశాన్ని ఇంత ఆలస్యంగా అందిస్తూన్న ప్రభుత్వం యొక్క చేతకానితనాన్ని తిట్టుకుంది. ఇప్పటికయినా చేయబోతున్నాను. ఇది మేలే అనుకుంది—ఇలా అనుకుంటూ మళ్లీ నిద్రలోకి జారిపోయింది.

*   *   *

తలుపు తెరచి ఎదురుగా శ్రీదేవిని చూచి చాల ఆశ్చర్యపోయాడు సీతాపతి.

మీటర్ చార్జీ మీద ఒక రూపాయి అదనంగా 'టిప్' యిచ్చేసరికి టాక్సీడ్రైవరు చాల సంతోషించాడు. తానే సూట్ కేస్ తెచ్చి లోపలపెట్టి సలాం చేసి వెళ్ళిపోయాడు.

"ఏంటి, ఉత్తరం పత్తరం లేకుండా ఇలా ఊడిపడ్డావ్?" అన్నాడు సీతాపతి.

"ముందుగా లెటర్ వ్రాయటానికి టైం లేకపోయిందన్నయ్యా!" అని తనొచ్చిన పనిగురించి చెప్పింది.

సీతాపతి తన పిన్ని కొడుకు. హైద్రాబాద్‌లో ఏదో ప్రైవేటు కంపెనీలో ఆఫీసరుగా పనిచేస్తున్నాడు.

"అయితే నీవూ ఉద్యోగం చేస్తావన్నమాట!" అని నవ్వి సూట్ కేస్ లోపల పెట్టబోయి తన చేతులవంక చూచుకున్నాడు.

చేతులనిండా మసి వుంది. బాయిలర్‌లో బొగ్గువేస్తూ వచ్చాడు. మసిచేతులు శ్రీదేవికి చూపించి, ఆమెతోపాటు తనూ నవ్వేడు.

"వదిన ఏది?" అంది.

"ఇంకా నిద్ర లేవలేదు.'' అని అంటుండగా ఆతనిభార్య అరవింద చంటిపిల్లను ఎత్తుకుని బయటికి వచ్చింది నవ్వి శ్రీదేవిని పలకరించింది.

"ఇదేనా మొన్న రిలీజయిన కొత్త బొమ్మ!" అంటూ పాపను ఎత్తుకుంది శ్రీదేవి.

"మొదటి బొమ్మ కూడా ఇదే!''అని సీతాపతి నవ్వుతూ బాయిలర్ వెలిగించటానికి దొడ్లోకి వెళ్ళాడు.

''పాప డల్‌గా ఉందేం వదినా?"

"రాత్రంతా ఊరికే ఏడుస్తూనే ఉంది." రాత్రంతా నాకూ దానికీ నిద్రలేదు. మీ అన్నయ్యమాత్రం గురకపెట్టి మరీ నిద్రపోయాడు" అంది నవ్వుతూ.

పలకరింపులయ్యాక తను మొగం కడగటానికి సిద్ధమయింది.

గడియారంలో ముళ్ళు కదులుతున్న కొద్దీ ఆ ఇంటిలో హడావుడి జాస్తి అవుతూంది. పాత్ర సామానుల చప్పుళ్లూ, విసుక్కోవటాలు,కసురుకోవటాలు, పాప ఏడ్పూ, గదమాయింపులూ—అదంతా ఒక పెద్ద సీనులాగా వుంది.

సీతాపతిఉదయం తను వచ్చినప్పుడు బాయిలర్‌లో బొగ్గు వెయ్యడమే కాదు, భోజనాలుచేసి ఆఫీసుకెళ్ళే లోపల ఎన్నో మొగపనులూ, ఆడపనులూ తనే చేస్తూ ఈ గదిలోంచి ఆ గదిలోకి, ఆ గదిలోంచి ఈ గదిలోకి బొంగరంలాగా తిరుగుతున్నాడు. అరవిందకు పాప సవరింపుతోనే సరిపోతూంది. అతనికి ఉదయం పేపరు చదవటానికి కూడా క్షణం తీరికలేదు, తను కాఫీ త్రాగుతూ బద్ధకంగా ఆవులిస్తూ పేపరు తిరగేస్తూ కూర్చుంది.అతను హడావుడిగా అటొచ్చీ ఇటొచ్చీ - కిసింగర్ ఢిల్లీలో దిగేడా, ఇంతకీ మన మొగాన ఆహారధాన్యాలు పడేస్తానంటున్నాడా లేదా – అని అడుగుతూ తనని పలకరిస్తోన్నాడు.

అతడ్ని చూస్తూంటే తనకు నవ్వూ, జాలీ కూడ కలుగుతున్నాయి. ఇంత 'ఎవ్వర్ బిజీమేన్' అతను లోగడ చదువుతున్న కాస్టింగ్ పూర్తి చేసి వుంటాడా అని అనుమానం వచ్చింది. అదేఅడిగింది. అప్పుడతని చేతిలో పప్పుతెడ్డు వుంది

"కాస్టింగ్" పోయి, ఇదిగో ఈ తెడ్డింగ్ వచ్చింది. "అని నవ్వుతూ తెడ్డు చూపిందాడు "

మళ్ళీ అన్నయ్యే అన్నాడు. మీ వదిన జాబులో చేరాక అంతకుముందు చదువుతున్న కాస్టింగ్ మానేశాను. అది పాసయి వుంటే ఇంకా పెద్ద ఆఫీసరుపోస్టు వచ్చి వుండేది..."

అరవింద రుసరుసలాడుతూ "వదిన జాబులో చేరింది కాబట్టే మీ అన్నయ్యకు 'రాజ్‌దూత్' వచ్చిందమ్మాయి!" అంది.

అప్పుడు తను ముందు గదిలో (టార్పాలిన్) ముసిగేసి వున్న మోటర్ సైకిల్ను చూచింది. ఒక చిన్న రథం లాగా ముచ్చటగా వుంది. తనూ సూరి బాబుకు ఇలాటిదే కొనిపించాలి. వెధవ స్కూటర్ దేనికీ అనుకుంది.

గంట తొమ్మిది కొట్టేసరికి యిద్దరూ ఆఫీసుకు బయలుదేరారు. వెరాక టిఫిన్ కారియర్‌లో అన్నం పెట్టుకున్నారు. అరవింద తనకు భోజనం వడ్డిస్తానంది తనప్పుడేవద్దు, తర్వాత తింటానంది. ముగ్గురూ సీతాపతి చేసిన వుప్మా తిని మరో విడత కాఫీలు త్రాగారు.

సీతాపతి డూప్లికేట్ తాళం చెయ్యియిచ్చి "నీవు బయటికి పోవాలంటే ఇంటికి తాళంవేసిపో," అని తనతో చెప్పాడు.

"ఇంటర్‌వ్యూ రేపుగా, ఇవాళ్ళంతా రెస్టుతీసుకోనీయండి!" అంది అరవింద.

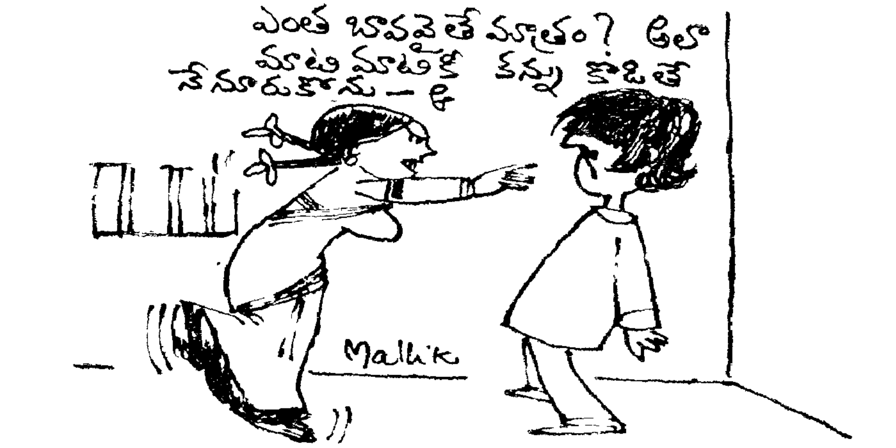

సీతాపతి తన రధాన్ని తీసి బయట యింటిముందు పెట్టాడు.

అరవింద ట్రిమ్‌గా తయారయి కళ్ళకు జోడు తగిలించుకుని, ఒక భుజాన నేనిటీబాగ్ తగిలించుకుని, మరో భుజాన ఆ ఆర్నెల్ల పాపను వేసుకుని, ఒక చేత్తో టిఫిన్ కారియర్ పట్టుకుని పొరుగూరుకు ప్రయాణమైనట్టు బయలు దేరింది.

"పాపనుకూడ ఆఫీసుకు తీసుకెళ్లతావా?" అని తను అమాయకంగా అడిగింది.

అరవింద నవ్వి "మా ఆఫీసుకు దగ్గర్లో ఒక 'ఛైల్డ్ కేర్' సెంటర్ వుంది. అందులో వదిలేస్తా," అంది.

"పాప నలతగా వుందికదా వొదినా పోనీ ఈ రోజుకు శలవు పెట్టక పోయావా?"

"శలవులన్నీ డెలవరీకి లాగేసింది. మళ్ళీ ఇప్పుడు శలవు పెట్టితే వాళ్ళ ఆఫీసరు వూరుకోడు. అసలికే ఛండశాసనుడు." అన్నాడు సీతాపతి.

తీరా బయ్యలుదేరబోయేముందు అరవింద, "అయ్యో! మరచిపోయా!" అని మళ్ళీ లోపలికి వచ్చింది.

కారియర్ క్రిందపెట్టి కుర్చీలో కూర్చుని జాకెట్ గుండీలు విప్పి పాపకు పాలు ఇవ్వటం మొదలుపెట్టింది. సీతాపతి టైం అయిపోయిందంటూ చిందులు త్రొక్కుతున్నాడు,

"మధ్యలో పాపకు పాలు కావాలంటే ఎలా వదినా?"

'మధ్యలో రెండుసార్లు వెళ్ళి నా పాలు ఇచ్చి వస్తూ వుంటా. అంతకీ ఏడుస్తే ఆయా డబ్బాపాలు పట్టుతుంది. రోజూ ఉదయం సాయంత్రం, ఆఫీసు టైంలో పాలివ్వటానికి సెంటర్ కెళ్లుతున్నానని మా ఆఫీసరు వూరికే మండి పడుతున్నాడు" అంది అరవింద.

ఉద్యోగాలు చేసే ఆడవాళ్ళకు పసి పిల్లలుంటే కష్టమే అనుకుంది. యింట్లో ఎవరన్నా ముసలమ్మలుంటే ఫర్వాలేదు. కొంతవరకు అనుకుంది, అదేఅరవిందతో

అంటే ఆమె నవ్వి. "మనం వుద్యోగాలు చేస్తున్నామని చచ్చి స్వర్గాన వున్న మామ్మలు రావాలి ఇక" అంది బ్లౌజు గుండీలు తిరిగి పెట్టుకుంటూ.

టాటాలు అయినాక 'రాజదూత్' దూసుకపోయింది. శ్రీదేవి తలుపువేసి లోపలికి వచ్చింది, ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. జడివాన కురిసి వెలిసినట్లుంది. బిక్కుబిక్కుమంటోంది. ఆమెకు ఏమీ తోచలేదు. వీళ్ళకేమేమి సామానుందో తెలుసుకుందామనే కుతూహలంతో అల మారలూ అవీ ఇవీ తీసి చూచింది. పెద్దగా చెప్పుకోదగ్గంత సామానులు లేవు. సామాన్యమైనవి మాత్రమే వున్నాయి. ముఖ్యంగా ఫ్రిజ్; రేడియో గ్రామ్ లాంటివి లేవు. మరి నెల నెలా వీళ్ళకొస్తున్న జీతం డబ్బులు ఏంచేస్తు న్నారో? సీతాపతి అన్నయ్య జీతమే వెయ్యిదాకా వస్తుందని తనకు తెలుసు ఇంత డబ్బు ఏంచేస్తున్నారో అను కుంది. ఆదేవిషయం రాత్రికి అరవిందమ అడిగితే ఇల్లుకొంటానికి డబ్బు కూడ బెట్టుతున్నామని చెప్పింది.

శ్రీదేవి కాసేపు రేడియో పెట్టుకుని కూర్చుంది. వూరికే ఆవలింతలు వస్తూ వుంటే స్నానం చేద్దామని చీరా. టవల్ తీసుకుని బాత్‌రూంలోకి వెళ్ళింది.

బాత్‌రూం వెనుక వైపు దొడ్లో ఉంది. అది అందరికీ కామన్ బాత్‌రూం లాగా వుంది దానికి ఆనుకుని వేరేచిన్న పెంకు టింటి పోర్షన్ వుంది. ఆ యింటికీ దీనికీ మధ్య గోడే అడ్డు ఆ యింటిలోవాళ్ళు మాట్లాడుకునే మాటలన్నీ బాత్‌రూంలోకి స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి.

"అమ్మా ఈ పూటకు బియ్యంలేవే!" ఒక యువతి కంఠం వినిపించింది.

వాళ్ల అమ్మ రోగిష్టి మనిషిలాగా వుంది, వూరికే దగ్గుతూ, ఆయాస పడుతూ, "బియ్యంలేకపోతే ఏంచేస్తావు! నాలుగు రొట్టెలన్నా చేసి పడేయ్. మాయ దారి మంద వున్నారుగా నా ప్రాణానికి. తలా వొక రొట్టె తిని ఇన్ని నీళ్ళుత్రాగి పడివుంటారు——" అంది

"పిండికూడ లేదు'' అంది ఆమె కూతురు.

"లేపోతే దేంట్లోనన్న పడి చావండి పీడా విరగడయిపోతుంది. లేపోతే ఇంత ఎలుకలమందు నీళ్ళల్లో కలిపి తలా ఒక గ్లాసు త్రాగండి——అంతా కట్టకట్టు కుని చద్దాం—"

మిగతా మాటలు దగ్గుతెర మాటున అణిగిపోయాయి. కంగు కంగున దగ్గి ఆయాసపడుతూ మళ్ళీ, "అమ్మా, నాయన...ఓరి దేముడా, ఆ చచ్చి నోడితోపాటు నన్నూ తీసుకపోతే నాకీ కష్టాలుండేవికాదు గదరా తండ్రీ!" అంది.

"అమ్మా, నీవు అనవసరంగా మాట్లా డకు——వూరికే ఆయాసపడుతూ. ఈ పూటకు నేనేదో చేస్తాలే!''

"ఏంచేస్తావే తల్లీ? తొలిచూలువు నీవు ఆడముండ వయిపోయావు-అదే ఏ మొగ వెధవో అయివుంటే మనకిన్ని కష్టాలుం డేవి కావు." అంది ఆ రోగిష్టామె.

ఇంతలో చిన్నపిల్లలు కాబోలు కొట్టు కుని యిల్లంతా ఎగిరిపోయేటట్లు ఏడు స్తున్నారు.

శ్రీదేవికి చాల చిరాకనిపించింది, హాయిగా స్నానం చేద్దామని వస్తే ఇదె క్కడి పీడరా బాబు అని విసుక్కుంది. వేడి వేడి నీళ్లు కాని, ఫారిన్ సబ్బు వెద జల్లే ఆ సువాసనలు గాని ఆమెకు సేద గలిగించలేదు పక్కింటి భాగవతంతో ఆమె మనస్సుకు అలసట ఇంకా ఎక్కు వయింది. గబగబా రెండు చెంబుల నీళ్లు దిమ్మరించుకుని వచ్చేసింది.

భోంచేస్తూ ఈ పూట ఆ యింట్లో వాళ్లు ఏమి తిన్నారో అనుకుంది. అన్నం సహించలేదు. చెయ్యి కడుక్కుని మంచంమీద వాలిపోయింది. గాఢనిద్ర వచ్చేసింది.

...ఎవరో బయటి తలుపులు బద బడా బాదుతున్న శబ్దానికి శ్రీదేవికి మెలకువ వచ్చింది. కళ్లుతెరచి చూచింది. చేతి వాచిలో టైం నాల్గున్నర గంటలే అయింది. అరవిందవాళ్ళు అయిదున్నర దాటితేగాని రామని చెప్పారు. మరి తలుపు కొట్టుతోంది ఎవరా అని ఆశ్చర్య పోయింది.

బద్ధకంగా ఆవులిస్తూ లేచి వెళ్ళి తలుపు తెరచింది. ఎదురుగుండా అర వింద

"అన్నయ్యే ఏడి?"

"నేను ముందు వచ్చేశాను."

"పాపకెలా వుంది వదినా?" కంగా రుగా అడిగింది.

"నాకే బాగాలేదు. పాప బాగానే వుంది!" అని లోపలికి వచ్చి మంచం మీద వాలిపోయింది. వూరికే బాధతో మూలుగుతోంది. తలనొప్పి, జ్వరం ముంచుకు వచ్చాయి.

"పొద్దున బాగానే వున్నావుగా వదినా, ఇంతలో ఇలా అయిందేంటి?"

"ఆఫీసులో గొడవ జరిగిందమ్మాయి అదంతా తర్వాత చెప్పతాగాని, ప్లీజ్, నీవు కాస్త టీ చేసి ఇవ్వగలవా? అలాగే అలమారులో శారిడాన్ ఉంది ఇవ్వు," అంది వుస్సురుస్సురు మంటూ.

శ్రీదేవికి అంతా అయోమయంగా వుంది. టీ పెట్టి యిచ్చింది. శారిడాన్ వేసుకుని టీ త్రాగిన తర్వాత అరవింద కాస్త తేరుకుంది అప్పుడు ఆఫీసులో జరిగింది చెప్పింది. ఆ వుదంతం విని ముక్కున వేలేసుకుంది శ్రీదేవి జరిగిం దేమిటంటే — అరవింద రోజూలాగే ఇవాళ పదకొండు గంటలకు పిల్లకు పాలిచ్చి రావటానికి సెంటరుకు బయలు దేరబోయింది ఆఫీసరు వెళ్ళటానికి వీల్లే దన్నాడు. చేతిలో వున్న అర్జంటుపని పూర్తి చేసి వెళ్ళమన్నాడు. అవతల నా

పిల్ల ఏడుస్తోందని అరవింద గట్టిగా అంది. (బహుశా పెడసరంగా అని వుంటుంది.) ఆఫీసరుకు తిక్కరేగి వుంటుంది. అలా రూల్‌గా మాట్లాడితే నీవు అసలు ఎప్పుడూ వెళ్ళటానికి వీల్లేదన్నాడు. అరవిందా, ఆమెతోపాటు ఆమె సెక్షన్‌లో వున్న మిగతా ఆడవాళ్లూ ఆఫీసరుతో 'మధ్య మధ్యలో వెళ్ళి మా పిల్లలకు పాలిచ్చి రావటం మా జన్మ హక్కు. అన్నట్లుగా వాదించారు. మిగతా ఆడవాళ్ళల్లో ఇంకా పెళ్ళికాని వారు పిల్లలులేని తల్లులు వుండవచ్చు. అది వేరే సంగతి!) ఆ ఆఫీసరు మొండి ఘటమయి వుంటాడు, వెంటనే అరవిందకు చేతికి ఒక మెమోకూడా ఇచ్చాడు. విషయం కాగితాలమీదకు వెళ్ళిన తర్వాత అసలు వెళ్ళటానికి వీలులేదు, అందువల్ల ఈ రోజు వుదయం, మధ్యాహ్నం కూడ పాలు ఇవ్వటానికి కుదురలేదు. ఫలితం అరవింద పాలరొమ్ములు నిండిపోయి, బరువెక్కి గడ్డల్లాగా సలుపెక్కి బాధించటం మొదలుపెట్టాయి సాయంత్రానికి తలనొప్పి, జ్వరం ముంచుకొచ్చాయి సీతాపతికోసం కూడ చూడకుండా ఆఫీసరు పోయిన వెంటనే పిల్లను భుజాన వేసుకుని ఆటోలో యింటికి వచ్చేసింది.

శ్రీదేవికి రకరకాలయిన ఆలోచనలు వచ్చాయి. ఇంతలో సీతాపతి వచ్చాడు. విషయం తెలుసుకుని ఆ ఆఫీసరుమీద కారాలూ మిరియాలూ నూరాడు. యూనియన్‌తో పెట్టిస్తానన్నాడు. (అతను పనిచేస్తున్నది వేరే ఆఫీసులో) స్త్రీ సంక్షేమ శాఖ మంత్రిణితో చెప్పుతానన్నాడు. అవసరమయితే ఇందిరాగాంధీకే రిపోర్టు చేస్తానన్నాడు. చిందులు త్రొక్కి చివరికి అరవిందను ఆ వీధిలో వున్న డాక్టరు దగ్గరకు తీసికెళ్ళి ఇంజక్షను చేయించి తీసికొచ్చాడు. ఇంకా ఏదో మందులు కావాలంటే షాపులో కొనుకొస్తానని వెళ్ళాడు.

అతను వెళ్ళిన తర్వాత మరొకామె వచ్చింది. ఎలా వచ్చింది పెళ్ళికెళ్ళబోతున్న పేరంటాలులాగో, మొదటి రాత్రి గదిలోకి వెళ్ళబోతున్న కొత్త పెళ్ళికూతురులాగో, డ్రీమ్‌సీన్ షూటింగులో నటించబోయే సినిమాతారలాగో పెద్ద పట్టు చీరతో, సర్వాలంకారాలతో కళ్ళు చెదిరిపోయే ఫుల్ మేకప్‌లో వచ్చింది.

ఆమెకూడా పాప. ఆడ యన్జీవోనే అరవింద ఆఫీసులోనే మరో సెక్షన్‌లో మరో బిల్డింగ్‌లో పనిచేస్తోంది. ప్రక్క వీధిలో వుంటుంది. ఆమెకు ఈ వుదంతం ఇందాక బస్‌స్టాండులో తెలిసింది. వివరాలు అడగటానికి, సానుభూతి తెలుపటానికి వచ్చింది.

అంతా విని కళ్ళు అద్దుకుంటూ చేతులు త్రిప్పుతూ వూరికే ప్రతి మాటను సాగదీస్తూ మాట్లాడడం మొదలుపెట్టింది.

ఈ 'త్రిప్పులాడి' ఆఫీసులో ఎలా పని చేస్తోందా అని శ్రీదేవికి అనుమానం వచ్చింది. ఇంకాసేపు ఆమె మాటలు విన్నాక ఆ అనుమానం కాస్తా తీరి పోయింది.

"...విషయాన్ని ఇంతదాకా రాని చ్చావోయ్? మనం ఆఫీసులో పని చేస్తున్నామంటే ఎందుకు? గొడ్డుచాకిరీ చెయ్యటానికికాదు. అందరితో పోట్లాడి మన హక్కులు తేల్చుకోటానికీ కాదు. ఏదో అలా అలా కాలక్షేపంచేసి ప్రతి ఫస్టుకూ బెస్టుగా ఆ జీతం డబ్బులు చేజిక్కించుకుని మన మన సంసారాలను హాయిగా, దర్జాగా గడుపుకునేందుకు అనువయిన సాధనాలు ఈ ఆఫీసులూ, ఈ వుద్యోగాలూ. అందుకు ఎక్కడి కక్కడ నేక్‌గా నెట్టుకు రావటమే మన అభిమతం! నిజంగా అంతేనండి, మీ పేరేంటో నాకు తెలియదు! అందాక ఎందుకు. మా ఆఫీసులో ఒక అకౌం టెంట్ వున్నాడు. ఆడవాళ్ళు కాస్త నవ్వుతూ, మరికాస్త కులుకుతూ మాట్లాడితే ఐస్ అయిపోతాడు. కాస్త నవ్వుతూ మాట్లాడినంతమాత్రాన మనకు పోయేది లేదు. వాడికి వచ్చేదీ లేదూ. వచ్చేవి మనం అడిగినప్పుడల్లా పర్మిషన్లూ, లీవులే!..."

—ఈ ధోరణిలో మాట్లాడింది. అబ్బ, ఉద్యోగం అంటే ఎన్నెన్ని చెయ్యాలిరా బాబూ! అనుకుంది, శ్రీదేవి

వచ్చినామె తిరిగి వెళ్ళుతుండగా సీతా పతి బయటినుంచి వచ్చాడు.

లోపలికి వస్తూ, మీ స్కీముల లక్ష్మి ఏ వంటుంది?" అన్నాడు.

'స్కీముల లక్ష్మి' ఏంటన్నట్లు ఆశ్చ ర్యంగా చూచింది శ్రీదేవి

"అవును చెల్లాయి! ఈవిడగారిపేరు స్కీముల లక్ష్మి ఎందుకో తెలుసా? ఫస్టు తారీకున జీతం తీసుకుంటుందా- అందులోంచి ఒక్క రూపాయి కూడా యింటికి తీసికెళ్ళదు, స్టీలు సామాను స్కీమూ, బీరువాల స్కీమూ, టేబిల్ ఫ్యాన్సు, స్కీమూ, నెక్‌లెస్‌ల స్కీమూ పట్టుచీర్ల స్కీమూ ఇలా ఎన్నో స్కీము

లకు ఇన్‌స్టాల్‌మెంట్స్ కింద కట్టేసి వుత్తచేతులతో యింటికిపోతుంది—"

"మరి ఇల్లు గడిచేది ఎలా?" అంది శ్రీదేవి అమాయకంగా.

"వుద్యోగాలు చేసే ఆడవాళ్ళంతా యిల్లు గడవకే చేస్తున్నారా ఏంటి? వాళ్ళాయనకు మంచిజీతం వస్తుంది. పైగా రెండు చేతులతో 'పై డబ్బులు' సంపాదిస్తాడు. వీళ్ళకు గుడివాడ తాలూకాలో కాలవక్రింద మాగాణి పది ఎకరాలుంది. యిల్లు గడవకేం దొబ్బుడాయా?" అన్నాడు

ఆ రాత్రి భోజనాలయిన తర్వాత శ్రీదేవికి ఇంటర్వ్యూ వచ్చిన డిపార్టుమెంటు, ఉద్యోగం మిగతా వివరాలన్నీ అడిగేడు సీతాపతి.

"అయితే పెద్ద రికమండేషన్‌మీదే వచ్చావన్నమాట! అంటే అమ్మాయి, రికమండేషన్లు లేకపోతే వుద్యోగాలు రావు. మీ వదిన వుద్యోగానికి చాల తంటాలుపడ్డాను. మా ఊళ్ళో సారా కొట్టు గైరమ్మ రికమెండ్ చేస్తేనే అమినిష్టరు గారు స్వయంగా కల్పించుకుని ఈ వుద్యోగం యిప్పించాడు మరి—" అన్నాడు సీతాపతి ఆవులిస్తూ.

* * *

మర్నాడు అరవింద ఆఫీసుకెళ్ళలేదు యింట్లోనే వుండిపోయింది.

శ్రీదేవికి ఇంటర్వ్యూ కెళ్ళటానికి టైం దగ్గర పడుతూంది. ఆమె హడావుడిగా స్నానానికి బయలుదేరింది. బాత్‌రూంలో అంతకుముందేదూరి ఎవరో స్నానం చేస్తున్నారు.

శ్రీదేవి అసహనంగా బయట తచ్చట్లాడుతూంది. మరో అయిదు నిమిషాలకు తలుపు తెరుచుకుంది. సన్నగా ఎత్తుగా అందంగా వున్న యువతి బయటికివచ్చి శ్రీదేవికి సారి' చెప్పి తను వెనుకవైపు వున్న పాత పెంకుటింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. నిన్న తను స్నానంచేస్తూ విన్నది ఈ అమ్మాయిగొంతే అయి వుంటుందనుకుంది.

శ్రీదేవి స్నానం చేస్తూండగా మళ్ళీ ఆ అమ్మాయి గొంతు వినిపించింది. "అమ్మా! బస్సు చార్జీలకు ఒక్క రూపాయి కావాలే!" అంది. ఆ తల్లి ఏదో గొణిగింది దగ్గుతూనే.

"పోనీ అర్ధరూపాయి ఉన్నా ఫర్వాలేదే! మళ్ళీ వచ్చేటప్పుడు నడిచి వస్తాను"

ఆ రోగిష్టామె దగ్గుతూ ఏమన్నదో వినిపించలేదు దగ్గుతగ్గాక అన్నమాటలు వినకుండానే శ్రీదేవి స్నానం పూర్తిచేసుకుని లోపలికి వచ్చేసింది.

—శ్రీదేవి ఇంటర్వ్యూ జరిగే ఆఫీసు కెళ్ళేసరికి చాల ఆలస్యమయిపోయింది. తెలియక ఒక ఆఫీసుకెళ్ళవలసింది మరో ఆఫీసుకెళ్ళింది. టాక్సీ చార్జీలే పన్నెండు రూపాయలు దాటింది.

టాక్సీ దిగి విసవిసా ఆఫీసరు రూం

లోకి వెళ్ళింది. తను ఫలాన అనిచెప్పింది. ఆ ఆఫీసరుకు తన బట్టతల మీద కనిపించని 'వుంగరాల చెయ్యి' మొత్తినట్లయింది

"ఏ. శ్రీదేవి నీవేనా? మినిష్టరుగారి దగ్గర్నుంచి మళ్ళీ ఇందాక కూడా నీ గురించే ఫోను వచ్చింది."

శ్రీదేవి గర్వంగా చూచింది.

"ఇంత ఆలస్యంగా వచ్చావేం తల్లీ? ఇంటర్వ్యూలు పూర్తి అయ్యాయి. ఇంత వరకు నీవు రాకపోతే ఇక రావేమో అనుకున్నా, అందుకనే ఒక కేండిడేట్‌ను పెండింగ్‌లో పెట్టి వుంచా—"

ఎందుకు ఆలస్యమయిందో శ్రీదేవి చెప్పింది. ఆయన చాల నొచ్చుకున్నాడు.

''సరే, నీవు వచ్చావుగా! ఇక ఆ కేండిడేట్‌ను పంపించేస్తా—" అని బెల్ నొక్కాడు. ప్యూను వచ్చాడు.

"బయట వుంది చూడు, ఆ అమ్మాయి -ఆ ఆ- సీతే- ఆమెను లోపలికి పంపించు."

ఆ అమ్మాయి వచ్చేలోపల తన టేబిల్‌గ్లాసు కిందవున్న శ్రీరాముడి ఫొటోవంక చూస్తూ కూర్చున్నాడు. పాపం ఆయనకు పాపభీతి వుందికాని ఏంచేస్తాడు? మామూలు ఆఫీసరు. తన చేతుల్లో ఏముంది? అంతా రాజకీయ నాయకుల చేతుల్లో వుంది. తనే వాళ్ళ చేతుల్లో వున్నాడు. ఇంత పెద్ద దేశమే వాళ్ళ చేతుల్లో వుండగా లేంది ఇక తనెంత? అందుకే తన అంతరాత్మకు వ్యతిరేకంగా ఏదైనా పని చేయాల్సి వచ్చినప్పుడల్లా టేబుల్ గ్లాస్‌కింద్ర వున్న ఆ రాముడి ఫొటోకి 'నా చేతుల్లో ఏమీ లేదు రామా!, అని విన్నవించుకున్నట్లుగా రెండుచేతులా జోడించి మరీ దణ్ణం పెట్టుతాడు. ఇప్పుడూ పెట్టాడు.

లోపలికి వచ్చిన అమ్మాయిని చూచి కుర్చీలో కూర్చున్న శ్రీదేవి అదిరి పడింది ఆ అమ్మాయిఎవరో కాదు. పొద్దుట 'సారీ' చెప్పిందే సన్నగా, ఎత్తుగా అందంగా వున్న యువతి-ఆమే ఈమె! అరవింద వాళ్ళ యింటివెనక పాత పెంకుటింట్లో వుంటున్నామె! ఆమె సర్టిఫికెట్స్ మళ్ళీ ఆమెకు తిరిగి యిస్తూ,

"సారీ అమ్మాయి! ఫోన్ మీద హెడ్డాఫీసువార్ని అడిగేను. ఈ ఉద్యోగానికి గ్రాడ్యుయేట్స్ అఖ్ఖర్లేదన్నారు. ఇక నీవు వెళ్లొచ్చు-" అని అన్నాడు ఆ బట్టతల ఆఫీసరు.

పాపం, ఆ అమ్మాయి నీళ్ళుకారి పోయిరేది; నెత్తిన పిడుగు పడ్డట్టు మొగం పెట్టింది. వెళ్ళుతూ శ్రీదేవివంక అదొక మాదిరిగా చూచి వెళ్ళింది.

బట్టతల ఆఫీసరు మళ్ళీ 'ఆ రాముడికి' దణ్ణం పెట్టాడు.

"పాపం ఫస్ట్‌క్లాసులో బియ్యే పాసయింది. నీవు రావేమో ఆ అమ్మాయికి

ఈ ఉద్యోగం యిస్తామనుకున్నా. ఇంకెందుకు-నీవు వచ్చావుగా!" అన్నాడు.

"మరి నాకు ఆర్డర్సు—"

"విజయవాడకే పంపిస్తాం. నీకు పోస్టింగ్ కూడ విజయవాడ ఆఫీసులోనే! అక్కడున్న వాళ్లెవర్నయినా తేపేసి నిన్ను వెయ్యమని మినిష్టరుగారు చెప్పారు." అని ఏడుపో నవ్వో తెలియని ఒక నవ్వు నవ్వి: "మీ నాన్నగారూ మినిష్టరుగారూ చిన్ననాటి స్నేహితులంటగా!" అన్నాడు.

"అవునండి, మా నాన్న లేకపోతే అసలు ఆయన మినిష్టరయ్యేవాడే కాదు. వస్తానండి! తొందరగా ఆర్డర్లు పంపిస్తారుగా-" అని వచ్చేసింది.

బట్టతల ఆఫీసరు పాపం చెంపలు వాయించుకుని మళ్లీ, 'ఆ రాముడు' కి ఇంకోసారి దణ్ణం పెట్టుకున్నాడు.

శ్రీదేవికి చాల ఆనందంగా వుంది. తనొచ్చిన పని ఇంత సులువుగా అవుతుందనుకోలేదు. ఆ ఆఫీసునుంచి నేరుగా ఆబిడ్స్‌కు వెళ్ళింది. తనకు చీరలూ, గాజులూ, టాయిలెట్ సామాన్లూ. సూరిబాబుకు నెక్‌టైలు-అవీ, ఇవీ అన్నీ తన ఇష్టం వచ్చినట్లు కొనేసింది; మూడు పచ్చకాగితాలు ఖర్చుచేసింది. బస్సు డిపోకి వెళ్ళి ఆ రాత్రికి సూపర్ డీలక్స్ బస్సులో సీటు రిజర్వు చేయించుకుంది.

టాక్సీ ఎక్కి యింటికి బయలుదేరింది. వేనిటీ బాగ్‌లోంచి టాయిలెట్ అద్దం తీసి మొగం చూచుకుంది. ముంగురులు సవరించుకుంటుంటే ఆ అద్దంలో సీత బొమ్మ కనిపించి నట్లనిపించింది; ఆఫీసరుగదిలో తనవంక ఆమె చూచిన చూపు గుర్తుకు వచ్చింది. ఆ పిల్లకు రావల్సిన ఉద్యోగాన్ని తను కొట్టేశానా అని ఒక్క క్షణం అనిపించింది......

అరవింద తనకు ఉద్యోగం వచ్చినట్లు తెల్సుకుని ఆనందించింది. తను బజారులో కొనుక్కొచ్చిన స్వీట్స్ ఆమె వద్దన్నా నోట్లో కుక్కింది. అరవింద కూతురుకు తను ఇందాక కొన్న కొత్త గౌను తొడిగి ముద్దులాడింది.

తను బట్టలు మార్చుకుంటుండగా దొడ్డి వయిపునుంచి గోలగా అరుపులు, కేకలు, ఏడ్పులూ వినిపించాయి. అరవింద తలుపులు తీసుకుని దొడ్లోకి వెళ్ళింది, ఆ గొడవేంటో చూద్దామని. తను సూట్‌కేసు సర్దుకుంటూ కూర్చుంది.

కొద్దిసేపటికి బయటి గొడవ తగ్గిపోయింది. అరవింద తిరిగి వచ్చింది. "పాపం, వెనుకింట్లో ఉంటున్న సీత బావటానికి వురేసుకోబోయింది. ఇంతలో ఆ తల్లికి మెలకువ వచ్చి కేకలుపెట్టింది. సమయానికి ఆ తల్లి చూచి వుండకపోతే ఈ పాటికి నిండు ప్రాణాలు నిలువునా పోయి వుండేవి; నట్టింట శవం వుండేది—" అని అంది జాలిగా.

"ఆత్మహత్య చేసుకోవటం దేనికి?"

వణుకుతున్న కంఠంతో మెల్లగా అడిగింది శ్రీదేవి.

"దేనికేముంది? దారిద్ర్య బాధలకు తట్టుకోలేక"-అంటూ వాళ్ళకుటుంబ పరిస్థితిని గురించి చెప్పింది.

సీత తండ్రి ఏదో చిన్న ఫ్యాక్టరీలో చిన్న గుమస్తా ఉద్యోగం చేస్తూండేవాడు. ఈ మధ్యే ఒక సంవత్సరం క్రింద అకస్మాత్తుగా గుండె ఆగి చనిపోయాడు తండ్రి పోయిన దగ్గర్నుంచి తల్లికూడా మంచం పట్టింది. సీత కాక ఇంక ఇద్దరు చిన్నపిల్లలున్నారు. ఇంట్లో ఉన్న చిన్న మూ-చితకా అమ్ముకుని తింటూ కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. సీత సంవత్సరం నుంచి ఉద్యోగంకోసం ప్రయత్నాలు చేస్తూనేవుంది. బియ్యే డిగ్రీ పట్టుకుని ఆఫీసుల చుట్టూ కాళ్ళరిగిపోయేటట్లు తిరుగుతూనే వుంది. కాని, ఫలితం శూన్యం.

"—ఇవ్వాళ ఉదయం కూడా ఏదో ఇంటర్వ్యూకు వెళ్ళి వచ్చిందంట... ఇకెటూ తనకు ఉద్యోగం రాదనుకుందో ఏమో. ఈ బాధలు పడలేక జీవితంమీద విసిగిపోయి ఆఖరికి ఈ అఘాయిత్యానికి తలబడింది...." అంది అరవింద.

అరవింద చెప్పిందంతా వినేసరికి శ్రీదేవికి తల తిరిగిపోయింది. తల నొప్పిగా వుందని కళ్లు మూసుకుని పడుకుని ఉండిపోయింది.

అరవిందకూడా పిల్లకు పాలిస్తూ వారపత్రికలో కొత్త సీరియల్ చదువుతూ కూర్చుంది. ఆ సమయానికి ఏదో సానుభూతిగా మాట్లాడింది కాని ఆ మరుక్షణంలోనే సీతను గురించిగాని అసలు సమస్యను గురించిగాని ఆలోచించడం మానివేసింది. అసలు ఆ విషయమే మర్చిపోయింది. మామూలు ధోరణిలో పడిపోయింది. ఆమె కూడా అందరిలాంటిదే!

కాని శ్రీదేవిమాత్రం సీతను గురించే ఆలోచిస్తూంది. తనకు కళ్లుమూసుకున్నా సీత మొగమే కనిపిస్తోంది ఆలోచనలతో తల బరువెక్కిపోయింది. గుండెల్లో ఏదో తెలియని దిగులు క్షణ క్షణానికి పేరుకుపోతూంది; బరువు పెరిగిపోతూంది.

అలా కొద్దిసేపు తనలో చెలరేగుతున్న సంఘర్షణల తాకిడికి నలిగిపోయి చివరికి ఒక నిర్ణయానికొచ్చినట్లు లేచి కూర్చుంది. తెలిగ్గా గాలి పీల్చుకుంది. తలుపు తీసుకుని సీత ఇంటివయిపు నడిచింది.

రెండు కాళ్ళ మధ్యన తల పెట్టుకుని కుమిలి కుమిలి ఏడుస్తోన్న సీత మధ్యలో తలఎత్తి గుమ్మంలో నిలబడ్డ శ్రీదేవిని చూచి ఆశ్చర్యపోయింది.

శ్రీదేవి లోపలికెళ్ళి సీత ప్రక్కనే నేలమీదే కూర్చుంది. ఆమె తలమీద చెయ్యి పెట్టి అనునయిస్తోన్నట్లు నిమిరింది.

"ఆ ఉద్యోగం నీకే వస్తుంది. దిగులు పడవాకు" అంది మెల్లగా.

ఆమె చెప్పుతోంది మొదట్లో అర్థం కాక, అర్థం అయ్యాక నమ్మలేక, నమ్మేక కృతజ్ఞతతో నోటమాటరాక వూరికే అలా బొమ్మలాగా చూస్తూండిపోయింది సీత.

"అలా చూస్తావేంటి? నిజమే - లే, తొందరగా ఆఫీసుకెళ్దాం——" అని తొందరపెట్టి సీతను తీసికొని టాక్సీలో బట్టతల ఆఫీసరు దగ్గరకు బయలుదేరింది.

*   *   *

——సీతాపతి కళ్ళు ఇంతవి చేసుకుని, వింతగా చూస్తూ, "ఏంటి చెల్లాయి! ఉన్నట్లుండి ఇలా 'త్యాగమయి' వి 'కరుణామయి' వి అయిపోయావు?" అన్నాడు నాటకీయంగా.

"మినిష్టరుగారు సిఫార్సు వెంటపెట్టుకుని ఉద్యోగంకోసం ఇంత దూరం వచ్చింది ఈ పెంకుటింటి సీతకు ఉద్యోగం ఇప్పించటానికా?" అంది అరవింద ఆశ్చర్యంగా.

శ్రీదేవి కొద్దిగా సిగ్గుపడింది ఈ పొగడ్తలకు. ఆ తర్వాత మెల్లగా ఇలా అంది: "అవునొదినా, నిజంగా మనం ఉద్యోగాలు చెయ్యటం అంత అవసరమా? భర్తలు కాస్తున్న జీతంతో, మనకున్న ఆస్తిపాస్తులతో మనం సుఖంగా జీవించలేమా? ఆర్థికంగానూ, అన్నివిధాలుగానూ లక్షణంగా వున్న మనం ఉద్యోగాల కోసం సీతలాగా కటిక దారిద్ర్యాన్ని అనుభవిస్తున్నవారితో పోటీ పడుతున్నాం. ఈ పోటీలో మనం మన డబ్బుతో, సిఫారస్సులతో (ఎక్కువ విద్యార్హతులున్న) సీతలాంటివారికి దక్కవల్సిన ఉద్యోగాలను తన్నుకుపోతున్నాం. మనలాంటివాళ్ళం ఉద్యోగాలు చెయ్యటం కాలక్షేపం కోసం, విలాసం కోసం ; కాని అది సీతలాంటి వాళ్ళకు జీవన్మరణ సమస్య. మనం ఆ జీతం డబ్బులతో ఇంకా ఎన్నో విలాస వస్తువులు కొనుక్కొని ఆడంబరంగా, దర్జాగా వుంటాం; కాని, వాళ్లు రెండు పూటలా ఇంత తిండితిని పోతున్న ప్రాణాలను నిలబెట్టుకుంటారు——"

మళ్లీ శ్రీదేవే అంది: "ఏమో బాబూ, ఈ సీత పరిస్థితీ, ఉద్యోగాలు చేస్తున్న మీ పరిస్థితీ కళ్లారా చూశాక నాకు ఉద్యోగం చేయాలనిపించటం లేదు. ఇలాంటి సీతలు దేశంలో ఇంకెంతమంది వున్నారో?"

సీతాపతి చప్పట్లు చరిచి "సెహబాష్‌గా చెప్పావు చెల్లీ! ఏమండోయ్ శ్రీమతిగారూ! మరి, మీరేమంటారు?" అన్నాడు.

అరవింద ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది.

శ్రీదేవి సూట్‌కేసు చేత్తో పట్టుకుంది.